

O MUHAREM (ÂŞÛRÂ) TARİHTEKİ ANLAMI

“Allah bana haber verse

Yezid’de suç yoktur dese

Ben böyle istedim dese

Ona lahnet ona lahnet”

Feyzullah ÇINAR. Kalan Müzik arşiv serisi

10 MUHAREM (ÂŞÛRÂ) TARİHTEKİ ANLAMI

Anadolu’da Kızılbaş – Alevi diye adlandırılan toplumlarca, Muharrem ayının ilk 12 günü yası- matem günleridir; bu on iki gün boyunca cem olup (bir araya gelip) muhabbet eden canlar Hüseyin’in Kerbela’daki direncini, Yezit’in bunlara yaptığı vahşeti anarak bu vesile ile tarihsel bilinçlerini tazelerler.

Bizim yörede, çeşitli zamanlarda çeşitli amaçlar için cem yapılırdı, o zamanlar buna yol diliyle cem birlemek denirdi . Bunlara yapılaş amaçlarına uygun adlar verilirdi ya da verilirmiş. Bunlar Abdal Musa cemi, Hızır cemi, adak cemleri, görgü cemleri, Aşura cemi ile muhabbet cemleridir .

Her yıl, zamanı gelince mutlaka olan cemler, Abdal Musa cemi ile Hızır cemidir; bunlar her yıl yaklaşık olarak aynı mevsimlerde yapılırdı. Hızır cemi kışın bitip, karların kalkmasının istendiği sıralarda yapılırdı, bu cemde kurban edilmez mihmanlara çörek börek ikram edilir, birde gavut topu yapılırdı, cemde garba yelinin esmesi için dualar edilirdi; buna gavut cemi de dediğimiz olurdu. “Garba Yeli” esince karları eriten bir yeldi. Mevsimi gelince bu yelin eseceği sırada Hızır Ellez cemi olur gavut yoğun olurdu. Abdal Musa cemi Kış ayına denk gelirdi. Muhabbet cemleri ile görgü cemleri (müsaheplik cemleri) ihtiyaç hâsıl olduğunda her an yapılabilirdi.

Bunun dışında görgü olup (görülüp) yola girecek kişiler için görgü cemi yapılır, düşkünler, dargınlar burada görülürdü, buda ihtiyaca göre yapılırdı. Adak kurbanları da böyle ihtiyaca göre adak adayan kişinin isteğine göre yapılırdı. “İhtiyaç hâsıl oldukça” yapılan birde muhabbet cemleri, muhabbet için yapılan toplantılar vardı. Muhabbet erbabı bir aşğın ya da bir dedenin mihman olarak geldiğinde, onunla konuşmak için köylü toplanıp cem olurdu. Böylesi bir konuk geldiğinde, o konuğun bir konak evi, yani misafir kaldığı bir evi olurdu, o mihman, konuk olduğu o hanede kalırdı ama o konuğu her hane evine davet ederek, bir muhabbet sofrası kurar o mihman vesilesiyle köylüyü toplayarak (Cem olup) birlikte yemek yenir muhabbetler edilirdi. Öyle konuklar olurdu ki geldikleri köyde bir ay, iki ay, bazen daha da fazla o köyde kalır, bu süre içinde de her hanede bir gün muhabbet ceminin olmasına vesile olurdu. Bu muhabbet cemleri de -babamın tabiriyle söylersem - “ihtiyaç hâsıl oldukça olurdu.” Bizim yörede canların bir araya gelip muhabbet etmesine üç can bir cem diye özel bir anlam verilirdi.

Bugün geriye baktığımda, bu muhabbet cemleri sayesinde Nesimi’nin “Gerçek aşımız sorarsan /biz muhabbetten geliriz / Kabdan kaba süzülerek aşk ile hâsıl oluruz” dediği gibi, bu kültürün, yöreden yöreye, kuşaktan kuşağa süzüle süzüle yetkinleşerek bu günlere gelmesi sağlanmıştırdır. Bu muhabbet cemleri bize oturmamızı, kalkmamızı, söze nasıl kadir olunup nasıl konuşmamız gerektiğini, bir kişinin gönlünün nasıl alınacağını, yememizi, içmemizi, gelen bir dostu, evimize konuk olan bir mihmanı nasıl ağırlamamız gerektiğini bize gösterirdi; kısacası bunlar farkında olunmadan geleneğin gücüyle yaşamın içinde bizlere öğretilirdi. Burada destursuz yenilip içilmez, destursuz konuşulmazdı, oturmadan kalkmaya her işin bir adabı vardı. Şemi Baba’nın “Aşğın derdi çok amma / Sırrın ishar eylemez / Söylemesi terki edep / Çünkü destur olmadan ” dediği gibi, bu cemlerde insana dair - Aleviliğe dair aklınıza gelebilecek her şey muhabbete konu olur, usulünce üzerinde muhabbetler edilip tartışılırdı.

Muhabbette sınır yoktu. Öyle olurdu ki bu muhabbetlerde aşğın söylediği deyişin bir sözü konuşulur, burada murat edilenin ne olduğu hatta bunun şöyle denses daha uygun olmaz mıydı diye, o deyiş üzerine iyileştirmeler, onarmalar yapılırdı. Bu sayede söyleniş daha da olgunlaşırdu. Bu yüzden deyişlerimiz bu tarihsel yolculuğumuz sırasında her geçen gün olgunlaşarak bu günlere gelmişlerdir. Anadolu’daki oluşan bu kültürel söylem birliği ile ortak dilin oluşmasında, ortaklaştığımız bu duyguların gelişmesinde bu muhabbet cemlerimizin, bu muhabbet cemlerinde bulunan gezici ozanların, Dedelerin büyük katkısı olmuştur. Tekkelerde, ocaklarda yetkinleşen muhabbet erbabı Dedeler - Âşıklar buradan aldıkları ışığı bütün cem-i cümleyle yaymak için, bu muhabbetin asaletini yeniden bu âleme hâkim kılmak için “baş açık ayak yalın” diyardan diyara dolaşarak bu kültür elçiliğini, bu kültürün taşınmasını hakkıyla yerine getirmişlerdir. İrşad edilen kişinin işi, oradan aldığı o ışığı başka bir cana da iletip onu da irşad etmesidir. Yunus Ermenin “Taptuk manasını saçtık Elham dülallah” demesi bunun içindir. Bunu yapmak için o kişi, ruhunun bütün güzelliklerinden yararlanarak onu ortaya koyardı; güzel giyinir, güzel - güzel konuşur, bunun için sazlardan, semahlardan, ozanların dizelerinden, bu yolun yolcusu olup bu topluma mal olmuş bu yolla ismi özdeşleşmiş kişilerin sözlerinden yararlanırdı. Örneğin, Emlek bölgesinin Kızılbaş köylerinde muhabbet cemlerinde bulunan bu muhabbet erbabı kişiler dedeler- âşıklar buradan kalkıp Kaz dağlarındaki Kızılbaş köylerine de konuk olur buralardan topladığı bilgiyi, görgüyü dili, edebiyatı oralara da taşırlardı. Alevilerdeki bu ortak duyusun, ortak düşünüşün nedeni budur. Bu yüzden, Nesimi o dizelerinde dile getirdiği hakikatten dolayı yerden göğe kadar haklıdır. Bizim gerçek aşımızı sorup merak edenler olursa, işte bu muhabbet cemlerine baksınlar; her şey burada gizli.

Muharrem “yası matemî” her yıl değişik zamanlarda olurdu ama mutlaka yapılırdı. Bu ayda yapılan muhabbetlerin ağırlıklı konusu Muharrem ayında olan ÂŞÛRÂ günü idi. Şehirlerde “Demokratik Alevi Hareketini” oluşturan dernekler süreci başladığından buyana, bu muharrem sohbetlerini derneklerimizde ya da derneklerimizin düzenlediği ev ortamlarımızda yapıyoruz. Bu muhabbetlerimizde, insanlığa ait, bizlere ait her şey gündeme gelip, üzerine muhabbet edilse de ağırlıklı gündem konumuz Âsûra oluyor. Burada maksat Hüseyin’i anlamak, bunun için empati (duygudaşlık) yaparak onu hissetmektir. Bunun için O’nun gibi aç susuz kalınır. Bu asla Ramazan orucuyla karıştırılmamalıdır. Bu klasik bir oruç değildir, Nesimi’nin “biz bir oruç tutarız ramazana benzemez” dediği gibi, bu ona hiç mi hiç benzemez. Burada önemli olan Hüseyin’i hissetmek, O’nun gibi aç susuz kalıp onun gibi haksızın, arsızın karşısında eğilmemeyi bükülmemeyi haksıza boyun eğmemeyi öğrenmektir. Hüseyini direnişin özü budur . Kızılbaş, Hüseyin gibi tek başına olup, darda kaldığı zaman, Hüseyin’in düşünür, aklına hemen Pir Sultan gelir. O güçsüzde olsa, esirde düşse, ipe de çekilse doğru yolundan sapmaz, haksızın karşısında eğilmez, bükülmez onuruyla yaşamak için gerekirse canını yoluna koyar; Hüseyin’den Pir Sultana, Pir Sultandan Nesimiye, Nesimiden Seyit Rıza’ya, Seyit Rızadan Hüseyin İnana; ondan ona, ondan buna, onlardan da günümüzün Kızılbaşlarına uzanan onurlu çizginin özü budur. Bu yüzden Pir Sultan “Şimdi bizim aramıza / Yola boyun veren gelsin / Sevdasıyla dalgasıyla hakikati bilen gelsin / Kişi halden anlayınca Hakikati dinleyince / Üstüne yol uğrayınca ayrılmayıp duran gelsin / Pir Sultanım Çelebiye / Eyvallahım var Veliye / Yoldaşına yol diliyle / Yolun sırrını soran gelsin” diyor. Bu muhabbet cemlerinde işlenen öz budur.

Muharrem ayı boyunca, ele bıçak alınmaz, bir canlının canı incitilmez, su içilmez. O ayda köylünün bir malı hastalansa onu kesmez ölürse mundar ölür, ağaç bile budanmaz.

Aşura Muharrem ayının onuncu günü demektir, Aşur Arap dilinde on, onuncu demektir; bu deyim, bu söyleniş buradan geliyor. Bizim 12 Eylül, 12 Mart dediğimiz gibi, o gün onlarda yaşanan bu olayı anmak için bu adı verilmişler, kısaca “Âşûrâ”, ONUNCU GÜN demişler. Peki, ne olmuş bu Muharrem’in onuncu gününde, şu olmuş: aynı zamanda Sünnilerin Halifesi de olan, bu göreve yani Emevi Tahtına babası Muaviye’den sonra gecen Halife Yezit (Yani 6. Halife) iktidarının önünde bir engel olarak gördüğü Hz. Muhammed’in torunu, İmam Ali ile Fatima’nın oğlu İmam Hüseyin’in kellesini Kerbela’da kestirmiş. Hüseyin’in kellesini bir sancağa takarak Kerbela’dan Başkentleri olan Şam’ görüp Şam sokaklarında Hüseyin’in kellesiyle top oynar gibi oynayıp eğlenmişler . Bu ziyet’in sonunda Hüseyin’in kesik başı Halife Yezid’in sarayına getirilip bir tepsi içinde Halifelik makamında oturan Yezid’e sunulmuş. Orada “Elerindeki değnekle Hüseyin’in dışına vurduklarını, sonrada Halife’nin şu şiiri söylediği” bilinir: “Keşke Bedirde bulunan büyüklerim sağ olsalardı da bu hâli görseleirdi ve sonrada bana, sevinerek, elin vâr olsun diye seslenselerdi. Toplumun ulularını öldürdük, toplumun öcünü aldık; Hâşimoğulları saltanatla oynadılar; yoksa ne gelen bir haber var, ne inen bir vahiy. Bende anamın oğlu olmayayım Ahmed oğullarından yaptıkları işlerin öcünü almazsam.” Halife Yezid’in önderliğindeki Emeviler bunu (Hz. Hüseyin’in başının kesilmesini) bir zafer olarak görüp, o günü (Âsurâ gününü) bayram günü diye ilan ederek bu günü her yıl bayram diye kutlamışlardır. İşte bu vahşetin yaşandığı gün, Muharrem ayının onuncu günümüştü; on muharrem yani âşûrâ tabiri oradan kalmış; bu anın yaşandığı o anki tarihi zaman dilimi ise, İsa’nın doğumundan 680 yıl sonra, Muhammed’in Mekke’den Medine göçtüğündense 61 yıl sonra yaşanmış. Miladi yada hicri takvimlerinin farkı buradan geliyor. Bu tarihi, bugünkü kullandığımız güneş yılını esas alan miladi denilen takvim ile anlamak ya da öyle kavramak istersek, bu vahşet İsa’nın Doğumundan 680 yıl sonra 18 Ekim’de yaşanmış. Araplar ay takvimi kullanırlar, Kameri denilen bu ay takviminde bir yıl 354 gün olduğundan dolayı bu ay her yıl 11 gün önce gelir; yani Hicri de denilen Kameri ay takvimine göre hesaplanan Âşûrâ - On Muharrem günü bu yüzden her yılın değişik zaman dilimlerinde gelmektedir .

Bir ara, Âşura gününde Hüseyin’in anılmasını, miladi takvime göre, her yıl onun tam olarak şehit edildiği 18 Ekimde yapalım diye önerilmişti ; ama bu öneri sonraları gündemden düştü, niye gündemden düştü onu bilmiyorum. Bunu başka bir yazıda tartışmak gerekebilir burada şu kadarını söyleyeyim sanırım gelenekleşmiş anlayıştan kop ulunamadı. Bu konu ilerde belki yine gündeme gelip tartışılır, biz burada kafamızdaki şu bilmeceyi (sorunu) söylemeden geçmeyelim: Tarih kayıtları tutulurken, İncil miladi denilen takvimi esas alarak tarihi belirliyor, Kur’an’a –eskiden beri Arapların kullandığı- kameri denilen ay takvimini esas alarak tarihlerini belirliyor bunlar açık ama, Allah’ın esas aldığı takvimin nasıl bir şey olduğunu yâda bunlardan hangisine bağli kaldığımız henüz bilmiyoruz; en azından benim ciddi kuşkuvarım var.

Bu önemli an, bu olaydan sonra Emevi devletinin resmi güçleri ile Emevi hanedanlığına karşı olanlarca kendi çıkarlarına, kendi duyuş kendi düşüniş şekillerine göre, yani onların kendi anlayışlarına, kendi kavrayışlarına uygun olarak anılmış. Bu iki kutbun, bu olayı tarihi zaman dilimi içinde nasıl görüp, bunu nasıl andığına kısaca bakalım.

Bu olay, Emevi Hükümdarı olan 6. Halife Yezit ile onun taraftarları tarafından hayırlı bir olay olarak anılıp, Âşûrâ günü bayram günü olarak ilan edilmiş. Çünkü bu olayla Yezit’in Emevi imparatorluğunu kurmasının önünde hiçbir engel kalmamış, Yezid’in dolayısıyla da Emevi iktidarının önü açılmıştı. Emevi devleti resmi olarak 661 yılında kurulmuş 750 yılında yıkılmıştır ama etkileri onun mantığı daha uzun bir süre bilinçlerde yer etmiştir. Yaklaşık olarak bir asır süren Emevi iktidarı boyunca topluma empoze edilen bu zihniyetin etkileri insanlık tarihinin bilincinde derin izler bırakmıştır, bunlar kolay kolay silinecek gibi değildir. Çünkü bu süre İnsanlığın bilinci açısından çok uzun bir süredir bu yüzden insanlığın bilincinde sökülüp atmaya değerlidir. Bunların koyduğu kurallar, yaptıkları propagandalarının etkileri günümüzde de hala sürmektedir. Bu etkiyi birçok yerde görmek mümkündür.

Emeviler iktidarları boyunca bayram günü olarak kutladıkları Âşûrâ gününün, dünyadaki hayırlara vesile olan en önemli gün olduğunun propagandasını yapmışlardır. Emevi Propagandasına göre, bu Âşûrâ günü öyle hayırlı, öyle kutsal bir gündür ki, bu gün gözlerine sürme çekerlerin gözleri bir daha ağır görmeyecektir, o gün evine, eşine dostuna coluğuna çocuğuna bir şeyler alanın evine darlık girmeyecektir, çünkü bugün yapılan her iş hayırlı, her iş kutsal olduğu için Yüce Allah'ın bu zaferi, (Hüseyini Kerbelâ'da yenilmesini) Yazit'in ordularına bugün nasip ettiğini söyleye gelmişlerdir. Emevi devletinin taraftarlarına göre on Muharrem (yani Âşûrâ) öyle bir kutsal gündür ki bu güne kadarki bütün iyiliklere vesile olan gelişmeler, insanlığa faydalı olan bütün kutsal günler, örneğin bütün peygamberlerin doğum günleri bu güne denk gelmiştir; insanlığa faydalı olan her şey bu gün başlamıştır. Bu yüzden Yüce Allah bu zaferi Yazit'in ordularına kutsal Âşûrâ günü nasip etmiştir; çünkü bu gün hayırlara vesile olmuş hayırlı bir gündür. Emevi propagandistleri bir asır'a yakın iktidarları boyunca 10 Muharremde (Âşûra gününde) olan hayırlı günleri şöyle anlatırlarmış: “KUTSAL KİTAPLARDA VE TARİHTE 10 MUHARREM:

Arapça'da 10 "Aşr" demektir, Aşura'da 10 Muharremdir. Kutsal kabul edilen kitaplarda, Mısır, Sümer ve Hitit tabletlerinde tarihin önemli olaylarına yapılan atıflar hep muharrem ayına

özellikle de 10 Muharrem'e verilen önemi, kutsallığı anlatır. Bu günde şunlar olmuştur:

- 1- Adem'in Havva ile bulunduğu gün.
- 2- Nuh'un tufandan kurtulduğu ve gemisinde kalan yiyeceklerden "AŞURA" pişirdiği gün.
- 3- Hz.İbrahim'in Nemrud'un attığı ateşten kurtulduğu gün.
- 4- İshak veya İsmail Peygamberin kurban olmaktan kurtulduğu gün.
- 5- Yakup'un oğlu Yusuf a kavuştuğ ve gözlerinin tekrar görmeye başladığı gün.
- 6- Eyyüb'ün ağır dertlerinden kurtulduğu gün.
- 7- Yunus'un balığın karnından kurtulduğu gün.
- 8- Musa'nın Firavun'un gazabından kaçarken Kızıldeniz'in yarılıp kendisine yol verdiği gün.
- 9- İsa'nın semaya (Göğe) çekildiği kabul edilen gün.
- 10- Hz. Muhammed'in Mekkelilerin zulmünden kurtulmak için Mekkelilerden Medine'ye hicret ettiği (göçtüğü) gün.

Saydığımız bütün bu önemli olaylar Muharrem ayı içerisinde, özellikle 10 Muharrem "AŞURA" günü meydana geldiği, eski kadim toplumların kitabelerinde, tabletlerinde ve kutsal kabul edilen kitaplarda (Zebur,Tevrat, İncil ve Kur'an) geçmektedir.

Rivayete göre Hz. Muhammed Mekke'den Medine'ye 10 Muharrem günü hicret etmişti. Medine'ye vardığında Yahudi'lerin "AŞURA" orucu tuttuğunu görünce nedenini sordu. Yahudiler Tanrı'nın bu günde Hz.Musa'yı ve "Ben'i İsrail'i" Firavun'un zulmünden koruduğu gündür. Hz. Musa şükür için oruç tutardı, bizde tutarız dediler. Bunun üzerine Hz. Muhammed " Biz Musa'ya sizlerden daha yakınız diyerek O'da oruç tuttu, ashabına da tutturdu ve "AŞURA" pişirip dağıttı. (Sahih-i Buhari Hadis no:945.DİB yayınları)".

Bu alıntıyı, 10 Muharremi (yani Âşûrâ gününü) anlatan Alevi bir dostumuzun yazısından aldım. Ama ne acıdır ki bazı alevi arkadaşlar gibi oda bu Emevi propagandasının doğruluğuna inanmış. Hem bu dostumuz rencide olmasın hem de boşu boşuna bir tartışma yaratmayım diye bu dostumuzun adını anmıyorum. Ama bilinmeli ki bu kuyruklu yalanların kaynağı Buhari. Tarihin hiçbir döneminde yalan söyleyenden vergi alınmadığı gibi Buhari'de bu hizmetlerinden dolayı ödüllendirilmiş. Tarihi sorgulamadan olduğu gibi kabul ederse bu tür kazalar ne yazık ki hep başımıza gelecek. Anılan kitapların sonundaki fihristlere bakarsanız Âşûrâ sözcüğünün ne Kur'an ne Tevrat'ta nede Zebur'da geçmediğini göreceksiniz. Buhari'nin söylediklerinin gerçekte bir akrabalığı olsaydı bu söz en azında Kur'an'da bir kez bari anılırdı buralarda âşûrâ diye bir sözcük geçmiyor, merak eden bu kitapların sonundaki indekslere baksın.

Bu Emevi anlayışının bir etkisi olarak, bugün hala, ÂŞÛRÂ denilince aklına tatlı çorabayı getirenler var. Geçtiğimiz yıllardan birinde Türk Hava Yollarının çıkardığı dergide AŞURA başlığı altında sadece Aşura aşısı tanıtılıyordu. O zamanlar bunu ibreti alem için eşe dosta göstermiştik. İşte bu, bu Emevi anlayışının bir kahıntısıdır.

Bu Emevi propagandasının yalan olduğunu ben her yıl lisanî münasiple anlatırım; bunun içinde aşağıda aktaracağım Abdülbâki Gölpinar'ın yazısını internette yayınlam, eşe dosta gönderirim. Geçen yıl âşûre güne denk gelen, SÜREK DERGİSİ'nin o ayki sayısında da bu yayınlandı ama ne acıdır ki bunu en yakınımızda olan dostlarımıza bile anlatamamışız. Hala bu kuyruklu yalanları, adı propagandayı bize yapıyorlar.

Bakın, bu konularda derin bilgisi olduğuna inandığım A. Gölpinarlı şöyle diyor:

“Âşûrâ, Arapça onuncu gün anlamına gelir; (Arap takvimine göre düzenlenen), Hicri yılının ilk ayı olan Muharrem ayının onuncu gününe bu ad verilir. Hicretin 61. yılı Muharrem onuncu günü (Miladi:18 Ekim 680), İmam Hüseyin, Muâviye'nin oğlu Yezid'in emriyle Kerbelâ'da Kufe ve Şam ehlinin büyük bir ordusu tarafından, kendisine uyanlarla (yanında bulunan 72 kişiyle) beraber şehid edilmiştir. Bunu unutmayan, her yıl, bu yası tazeleyerek Ümeye oğullarına düşmanlığı güçlendiren Ehlibeyt taraftarlarına karşı, o günü bir bayram günü -olarak- tanıtmaya gayretine düşen karşı taraf da, Âdem

Peygamber'in o gün yaratıldığına, yerlerin, göklerin, Cebrâil'in, meleklerin o gün halk edildiğine, Nuh Peygamber'in o gün tufandan kurtulduğuna, Yusuf'un o gün zindandan çıktığına, Yakub'un gözlerinin –o gün- açıldığına, Yunus'un balık karnından –o gün- halâs olduğuna, bütün peygamberlerin, dertlerden, belâlardan o gün halâs olduğuna, o gün sürme çekenin göz ağrısı görmeyeceğine, ehline – ayâline bir şeyler, evine yiyecek – içecek alanın, darlık çekmeyeceğine... hâsılı o günün bir bayram günü olduğuna, hattâ Hazreti Peygamber'in o gün doğduğuna dair hadisler uydurmuşlar, o günü bir bayram günü gibi kutlamışlardır (Süyûti: El Leâl'il- Masnúa Fi'l- Ahâdis'il Mevzúa: Kahire 1317.c. s.61-64). Aliyy'ul – Kaari de bu yalan hadislerin bir kısmını " Mevzûâtü Kebir" inde nakleder ve bunların, İmâm Hüseyin'in katilleri tarafından uydurulduğunu da bildirir. ...

Bütün bunlara rağmen gene de Ehlisünnet arasında, o gün Nuh Peygamberin gemisinin karaya oturduğu, gemide kalan hubûbâtı karıştırarak bir "Selamet Çorbası" yaptığı inancı yayılmış, aşure yapmak, eşe dosta dağıtmak, bir adet olup kalmıştır."

"Hangi nedenle olursa olsun, Emevi iktidarına karşı olanlar, Hüseyini sevenler, Şiiiler, Kızılbaşlar – Aleviler Muharrem ayını hep yas ayı, Hüseyinin matem ayı olarak anıp bu vahşetinden dolayı hem Yezit'i hem de Emevi iktidarına lanetleyip kınamışlardır. Önceleri bu anmalar Kerbela'da yapılır, bunun için oraya gidilmiş, Hüseyin torunu İmam Bakır "Her gün Âşûrâ, her yer Kerbala" diyerek bu anmanın her gün her yerde yapılabileceğini söyleyerek önemli bir çağır açmıştır" .

Kızılbaşların bu konuya nasıl baktığına gelince: Kızılbaşlar hayır ile şerrin Hak'tan geldiğine inanmazlar. Bu tartışma, adı dillere destan HÜSNİYE adlı kitabın "Hayır ve Şer Hakkında Tartışma" adlı bölümünde uzun uzadıya yapılır. Uzunca tartışılan bu bölümün bir yerinde Hüsnîye, şöyle diyor: "Peygambere kadere inananların kimler olduğunu sorduklarında, ondan şu cevabı aldılar: "Hem kötülük yapıp hem de bu fillerinin sorumlusu olarak Allah'ı gösterenlerdir. Allah, yapacağımız kötülükleri ezelden yazmış, çizmiş diyenlerdir." Hüsnîye kitabı Harun Reşid'in Sarayında Sünni ulama ile Hüsnîye'nin yapmış olduğu tartışmayı nakleden bir kitaptır. Bu tartışmada şöyle diyor Hüsnîye, "Allah kâfiri kâfir, küfrü küfür olarak yaratmış olsa, kâfirin iman getirmeye gücü ve imkânı olmaz. Buna rağmen, kendisinin yaratıp taktir ettiği küfür için kâfire işkence eder ve azap çektirirse, bu açık bir zulüm olur. ... Bir çocuğun elini bağlayıp suya attıktan sonra, çıkarp, niçin elbiseni ıslattın diye dövmek zulüm ve gaddarlık değil de nedir? ... Allah küfrü kâfirden, zulmü zalimden ve kötülüğü kötülerde yaratmış olsaydı, insanları peygamberler aracılığıyla doğru yola davet etmek saçma bir davranış olmaz mıydı? ... Eğer Allah kâfirin küfrünü kâfirden yaratmış olsaydı, kâfirler bu davranışlarıyla Allah'a kayıtsız şartsız itaat etmiş olurlardı. Çünkü madem onların öyle olmasını Allah istemiştir, küfürleri Allah'ın emrini yerine getirmekten başka bir şey değildir." Lütfi Kaleli bu konuda "Şah Hatayi ve Pir Sultan" adlı kitabında: "İnsanları iyiliğin ve kötülüğün Tanrıdan geldiğine inandırmak kötülük yapanları korumak demektir" diyor. Sayfa: 112.

Hacı Bektaş Postişini, Hamdullah Çelebi'ye, yargılanması sırasında, Kadılar bu konuyu da soruyorlar, o mahkemede bu tartışmanın o bölümünü olduğu gibi buraya alıyorum:

Kadı: "Şeyh Efendi, hem Allah'a inanıyorsun diyorsun, hem hayır-ı şerik-i min Allah-ı teâlâyâ inanmıyorsunuz. Hayrın, şerrin Allah'tan geldiğine niçin inanmıyorsunuz? Bu sapıklık değil mi? Bu küfür değil mi?"

Hamdullah Çelebi'nin cevabı: "Efendi Kadı Hazretleri, Allah hayır yaratır, çünkü bizim yaradılışımız fitrat-ı ilahi hayırdır. Görmemiz, duymamız, söylememiz, yememiz, içmemiz, gözüümüz, kulağımız, hayırdır. Elimiz, ayağımız hayır için yaratılmıştır. Kişi bunlarla yaptığı kötülükten mesuldür. Allah'ın adı ve sıfatları içinde acıyan, başıslayan, esirgeyen, seven, af eden, nimet veren adları olduğu halde şer veren şeyler, kötü, kötülük, şer adı yoktur.

Kötü olayın faili fiildir. Suçlu o fiili işleyendir. Mücrim mahkemeye geldiğinde kadı cezayı mücrime verir. Allah'tan geldi şeytandan geldi diye başka fail aramaz.

Niğde'den Gelen Müftü: "Şeyh Efendi, Allah'tan kork, Peygamberden utan! Her şeyi yaratan Allah'ın kuvvet ve kudretine küfrü kafirlik yapıyorsun. Hayrı şerri, kazayı kaderi yaratan Allah'tır. Küllü şeyin halikin ayetine inkârın var senin."

Hamdullah Çelebi'nin cevabı: " Efendi Müftü Hazretleri, insan hayra da şerre de bizzat kendisi vesiledir. Hayrı da kendi yaratır. Şerri de kendi yaratır.

Hayrı yaratıp hayırlı hayır iş yapana Allah ecri lütüf verir, hayırdan faydalanan kullardan dua alır. Mükâfat, devlet maaşı, taltif alır, Şerri yaratan şer iş yapar. Şerri işleyen Allah'tan günah cezası alır. Kullardan beddua ve hapis cezası alır.

Kişi kazayı da kendi yaratır. Mesul kendisi tutulur. Biz Müslümanlar kadere inanmayız. Eskiden beri kaderci değiliz. Bize böyle yerleşmiş böyle devam eder.

Biz Müslümanlar her işimizde Allah adını anarak, Allah adına hayır işleri yaparız. Şer iş ise Allah adına Allah namı hesabına yapılmaz. Bu da böyle biline."

Eğer hayır ile şer Allah'tan gelseydi, Hüseyin büyüklüğünün de sebebi Allah olacaktı, Kerbela'daki vahşeti yaşatan Yezidin vahşetinin sorumlusu da yine Allah olacaktı. Burada hiç biride ne kahraman nede suçlu diye nitelenemeyecekti. Çünkü bu – o zaman- bir tiyatro sahnesinden farksız olacaktı; bir tiyatrodaki sahnede oyun oynayanlar değil o oyunda o eserin yazarı - senaristi sorumludur. Her oyunda, rol alan herkes senaryodaki kendilerine verilen role göre rollerinin gereğini yaparlar, bunda bir sorumlulukları olmaz; bu rollerinden dolayı suçlanamazlar.

İşte bu tartışmalara bir nefesiyle (bir şiirle) yanıt veren Feyzullah Çınar şöyle diyor:

“Allah bana haber verse / Yezid'de suç yoktur dese / Ben böyle istedim dese / Ona lahnet ona lahnet.” Feyzullah Çınar'ın Arşiv kaseti Kalan müzik.

Bütün bu yüzden, Âşûrâ bir yazgı değil tarihi süreçlerin sonucu yaşanan bir dramın, bir vahşetin yıl dönümüdür. Aleviler bu olayın yasını tutup bunu anarak hem bilinçlerini tazelerler, hem uğradıkları travmaya karşı ruhlarını rahatlatırlar hem de bu vesileyle insanlığın böyle bir şeyi bir daha yaşamaması için çalışırlar. Konu birçok açıdan değerlendirilebilir, ama biz bu günlük konunun bu yanını aydınlatmakla yetineceğiz. Çünkü hem bu yazının yayınlanacağı derginin sayfalarındaki yerimiz bu kadar hem de okurumuz şimdilik uzun uzadıya yazılmış yazıları okumaya alışkın değil. Sözü köyümüzden derlediğim iki nefesle bağlıyorum.

Aşk ola.

Bugün mahi muharrem yası matem Ali evlattır
Hüseyin matemidir ağlayacak vakti sahattir
Tutar matemini bizle şahidamı diri etmez
Hüseyin matemini tutmak mühip bana ibadettir

Derildi kerbelaya ehli Küffe askeri Şamlar
Hüseyin Ali eshabın şehit eylediler cümle
Suzuz koydu nihayette o şaha kıldılar hamle
Nazar kıl ya Muhammet gör bu ümmetler ne ümmettir

Şimil melun çekip hançer hüseyin başını kesti
O mundar payını (ayağını) şahın mübarek başına bastı
Hicap eylemedi haktan o nazik başını kesti
Nasıl kıydı behey zalim bu evladı Muhammettir

Hüseyin başını alıp ehli beytin yanına vardı
Bakıp çün hazreti Zeynep Hüseyin başını gördü
Dizinin üstüne alıp yüzünü yüzüne sürdü
Dediki vvaahh ciğer köşem bu haletler ne halettir

Ümmül Gülsüm kapanıp yerlere hem bağı tuttu
Gelip feryada Şehriban gözünden kanlı yaş saçtı
Anı görüp ehli beytin içine bir velvele düştü
Nazar kıl ya Muhammet gör bu ümmetler ne ümmettir

Figani etti İmam Zeynel yetim kaldım dedi yapar
Anı gördü hemen katletmeye vardı o Şimil kelp
İmamın üstüne düştü o demde hazreti Zeynep
Dedi zalim gel insaf et elin çek gayri mürvettir

Egahi eyle efkarı Hüseyin derdine ağla
Gece gündüz hemen durma yana yana yana ağla
Tefekkür eyle ol şaha uyu ağla uyan ağla
Çihanda dert çok amma Hüseyin derdi kat katır.

Not Aşık bunu cemde söylerken her kıtanın sonuna nakarat gibi kendinden şu dizeleri eklemiştir:

Ya niçin ağlamayım inlemeyim ah

Ya niçin ben bağrımı dövmeyeyim vah bana vah

Kaynak: Âşık Hasan Aydın

Kufeliler mektup saldı ya Hüseyin gel deyi
Cettine ikrar vermişiz bunu böyle bil deyi
Bütün biyata hazırız bize imam ol deyi
Gel diyerek getirdiniz ben garibim kıymayın

Atların ayağı altında şehitlerin her biri
Göğdeki melekler ağlaşır zari zai
Pare pare eylediniz oğlum Ali Ekberi
Hemdikestim hem yetimim hem garibim kıymayın

Şehribanı Zülcanah ile durmayıp avdet eyle
Revzayı Resulullahta dedeme selam söyle
Hangi peygamber ümmeti cefalar kıldı böyle
Ben Muhammedin torunu Şah Hüseynim kıymayın

Dedem Muhammet Mustafa anam Fatime bilin
Atam Aliyel Murtaza doğru Iraka gelin
Susuzluktan bitap düştüm bana merhamet kılın
Ben Muhammedin Torunu Şah Hüseynim kıymayın

Söylen nazlı Sakinemi ne haldedir göreyim
Belalı bacım Zeynebin ahvalini sorayım
Son olarak şu meydana yek başıma gireyim
Ehli eyalim perişan ben garibim kıymayın

AŞİK HÜSEYİN dergahına yüz sürüp durdu egah
Nası ağlamasın gözüm çünkü şehit oldu şah
Bu sözümde hilafım yok ancak şahidim Allah
Ben Muhammedin torunu şah Hüseynim kıymayın

Bu nefesi anam Kaymaklı Navruz Aydın'dan yazdım.

28 Kasım 2009.

Rıza Aydın.